

Entrevista a Xabier Arzallus, president del Partit Nacionalista Basc

“No ens fa falta Espanya per ser a Europa”

Les seves paraules sobre l'ètnia basca han provocat un autèntic terratrèmol. EL TEMPS ha aprofitat el moment per viatjar fins a Bilbao i parlar en profunditat amb Xabier Arzallus sobre el present i el futur del País Basc.

Senyor Arzallus, quin merder que s'ha format amb això del Rh.

—Sí, sí, però ¡què hi farem! Jo ja hi estic acostumat. L'altre dia em va trucar Javier Clemente...

—¿El seleccionador?

—Sí, i em va dir “no facis res, perquè és inútil; jo vaig dir un dia que els bascos érem diferents, em van posar que jo havia dit que els bascos érem superiors i no hi va haver manera”. I té raó. Jo no he dit res de tot això. Va ser la manipulació d'un diari, una absoluta falta de professionalitat. I a ningú se li acut esbrinar exactament què és el que jo havia dit en aquella conferència-debat. Això ja m'havia passat en una altra ocasió, i és que els interessa, els hi va bé. Jo crec que amb aquestes coses l'únic que fan és radicalitzar la gent nacionalista, perquè qui més qui menys aquí se sent atacat personalment.

—Vostè ha dit que en aquest tema l'“Espanya eterna” s'ha aixecat per a linxar-lo. Expliqui'm què és això de l'Espanya eterna.

—L'Espanya intolerant i nacionalista. Per exemple: per mi Luis María Ansón és un gran manipulador i fa política des de l'Abc. I pot vostè posar-ho tranquil·lament. Que Ansón em dediqui sis dies seguits foto, portada, article... he estat a punt de dir que és un honor per a mi, però això supera completament el fons de la qüestió. ¿Què busca Ansón?

—¿Què busca Ansón?

—Què busca Ansón, aquesta és la pregunta.

—¿I la resposta?

—Jo crec que des de la dreta s'intenta fer impossible qualsevol combinació futura de govern amb els nacionalistes. I que em titllin de racista i totes aquestes coses, en definitiva, vol dir que posen a la picota tot el nacionalisme basc. No té altra explicació.

—Però no ha estat només l'Abc, ni només la premsa... ¿la classe política re-

acciona de la mateixa manera?

—No, no... Bé, Aznar sí. Ell va respondre en pla electoralista i de mala manera. Però bé, tots sabem quina posició política tenen els mitjans de comunicació. No són asèptics ni independents. Tots sabem per exemple quina política fa *El País*, quin grup en aquest diari manega els temes bascos. Són els mateixos que aquesta setmana s'han ficat amb mi a sac. Els mateixos que, abans del primer pacte de legislatura entre el PNB i els socialistes a Euskadi, van intentar que aquesta situació no es donés pressionant a tots nivells, inclús a la Moncloa. Aquest grup, que són generalment gent procedent d'ETA políticomilitar, ex-trotskistes evolucionats, volien sabotejar el govern de coalició PNB-socialistes.

Jo, evidentment, prenc bona nota de tot el que s'ha dit aquests dies i qui ho ha dit. I no per venjances ni res d'això, sinó per aclarir d'on venen les coses. Ja ens coneixem.

—De totes formes, li poden dir que vostè té l'Espanya eterna ficada a la cuina, perquè al País Basc governa en coalició amb el PSOE.

—Fins ara el PSOE no era l'Espanya eterna. Ara comencen a tenir tics nacionalistes, i a mi em fa molta gràcia. Em fa gràcia veure Felipe González presentant-se com el gran defensor de la unitat d'Espanya. Que ara sigui el PSOE, els internacionalistes, els que canten la Internacional en els seus mítings, els que vulguin presentar-se davant del patriota espanyol com a únic garant de la unitat... Doncs sí, ara van per aquí, i no sé si és que volen canviar de discurs per prendre a la dreta la cosa patriòtica, però no deixa de ser un discurs curiós per a qui els ha conegut en altres temps.

—Insisteixo en el que deia: els tenen vostès ficats a la cuina.

—Vostè sap que... això és com un veïnat. Si vostè vol arreglar l'antena del tele-

visor, doncs ha de parlar amb el veí del costat amb qui no es parla o inclús es pega. Si vol vostè pujar en l'ascensor ha de parlar amb el veí amb qui té males relacions. Mentre a Euskadi hi hagi trets, poques altres fórmules, si n'hi ha, existeixen per poder governar. No és per simpatia que governem amb els socialistes.

—*Acaba de dir que mentre hi hagi violència aquesta és l'única manera de governar. Li proposo un escenari hipotètic de futur: ETA declara una treva unilateral i indefinida. Sobre el silenci de les armes, el PNB, HB i EA pacten una coalició electoral nacionalista per la conse-*

ció de la sobirania. ¿Què falla en aquest plantejament?

—Un error de base: ETA no és monolítica. A ETA hi ha gent que no vol que s'acabi l'assumpte, i fora d'ETA també hi gent que no vol que s'acabi.

—*¿Es refereix a HB?*

—No, ara em referia a Madrid. Però bé, als dos costats hi ha gent que vol que s'acabin les pistoles i gent que no vol que s'acabin. Cadascú per les seves raons.

—*¿Però quina força tindria un front nacionalista entre vostès, HB i EA? ¿Fins on podria arribar?*

—A mi no m'agrada la paraula front,

prefereixo coalició. Una coalició es pot fer amb tot aquell que té un pes polític, sigui nacionalista o no. Però, encara que sembla que entre nacionalistes hauria de ser més fàcil arribar a un acord, això no és sempre així a la pràctica. Mentre HB no surti dels seus plantejaments antisistema, dels seus plantejaments absolutament negatius, mentre no deixi de practicar el vandalisme al carrer i comenci a proposar programes positius, molt difícilment podem arribar a una coalició. Per tant veig molt difícil que si, en una hipotètica mesa de negociació, ETA deixés les armes nosaltres poguéssim arribar immediatament a una coalició amb ells.

—*El noto més dur amb HB que fa uns mesos.*

—És que amb HB no ens separa només la violència, sinó també totes aquestes coses que t'he esmentat abans. I això que a HB hi ha gent amb qui jo puc connectar tranquil·lament sense problemes. És gent que jo diria inclús que se sembla molt més al que representem nosaltres que no pas a determinats nuclis de KAS, i que, en canvi, estan allà, per les seves fidelitats, pels seus radicalismes, o pel que sigui.

—*Dels dirigents públics de HB, ¿quins estarien en aquesta onda tan propera a vostès?*

—No ho diré, perquè els faria un favor ben magre. A HB no hi ha tous i durs. Hi ha gent que és intel·ligent i oberta, i hi ha gent que, en comptes de cap, sembla que tinguin una llamborda. Em preocupa, per exemple, que a la direcció de KAS sorgeixi gent absolutament jove. Sembla el Frente de Juventudes, i mai millor dit, del Moviment d'Alliberament Nacional Basc. Els més radicals i fidels als postulats fundacionals van desplaçant-ne d'altres que s'adonen que les coses han canviat. I també passa a les presons. Això que ha fet Gorostiza, aquest advocat de les Gestores, a Alcalá Meco... Dir aquestes coses en una presó és producte d'una gran falta de categoria, vist des de la seva òptica de funcionament d'organització clandestina. Jo aquestes coses no m'atreveria a dir-les ni en aquest despatx, per si m'escolten. ¡I ells ho diuen dintre d'un recinte penitenciari! Vostè em dirà... cada vegada s'assemblaran més al Grapo, van cap a una *grapització*.

—*Però amb un suport social important.*

—Sí, però que va disminuint malgrat la seva política que diuen d'acumulació de forces. El filó del suport social està a punt de tancar-se si continuen així.

—*Quan abans parlava de joves radi-*

cals que es fan amb la direcció de KAS suposo que es referia a Floren Aoiz. ¿Com és Floren Aoiz?

—No el conec. Simplement és un individu sense cap experiència, la qual cosa ja és bastant. No entraré a jutjar-ne la intel·ligència, però em sembla absurd que amb només 24 anys el col·loquin en aquesta responsabilitat.

—*Però vostè deu preferir que HB la dirigeixi gent així que no pas Txema Montero.*

—No, no, prefereixo mil vegades Txema Montero.

—*¿Quan es veu amb Txema Montero?*

—No l'he vist, no he tingut amb ell cap conversa.

—*Des de HB acusen Montero d'estar a un pas del PNB.*

—¡Bah! Es diuen moltes ximpleries.

—*Se sap que vostè s'ha entrevistat secretament en diversos moments històrics amb la direcció d'ETA, primer amb els poli-milis, després amb els milis... ¿Es pot arribar a imaginar la curiositat d'un periodista pel contingut de converses d'aquest tipus?*

—El que jo he pogut parlar amb ETA no és tan secret, i algunes vegades ha estat tergiversat. Per exemple, quan Banderés va dir que jo havia anat a dir als poli-milis que continuessin zumbando. Una mentida com una casa, però afortunadament jo havia anat amb un testimoni. Però jo, amb ETA, l'últim cop que hi vaig parlar va ser en els temps de Txomin, i no hi he tornat a parlar, perquè tampoc sé qui mana ara.

—*Però fins fa poc hi havia una direcció autoritzada, que era el col·lectiu Artapalo.*

—Sí, però a aquests no els coneixia. No he parlat amb la direcció d'ETA des que manava Txomin.

—*¿Perquè vostè no ha volgut o perquè no li ho han demanat?*

—No li veig la utilitat, avui. I si m'ho demanessin no sé què faria. Jo sempre que m'ho demanaven ho feia, m'arriscava, però avui no veig la utilitat de parlar amb algú. Algú que realment sigui dirigent, és clar, perquè parlar amb algú sense saber què pinta... Ells saben qui sóc jo.

—*Continuo amb la curiositat. Quan la direcció d'ETA cita un periodista per concedir una entrevista, no li deixen veure on ha anat ni amb qui parla. Suposo que a Arzallus sí que li deixen...*

—Jo sempre que he anat sabia amb qui parlava.

—*¿Cara descoberta sempre?*

—Sí, és clar, ¡sí no, no hi vaig!

—*¿Lloc conegut?*

—Sí, sense problema.

—*¿Sí que es refiaven de vostè, senyor Arzallus, perquè amb aquesta informació vostè podria haver anat a la policia...*

—Jo no faig aquestes coses. Jo mai no traïxo. Allò que accepto en secret ho faig en secret. I el mateix puc dir de converses amb altres instàncies que podrien resultar inclús més interessants.

—*¿Amb la seguretat de l'estat, a Madrid?*

—Per exemple.

—*¿Amb quin dels dos bàndols s'ha sentit més còmode parlant d'aquests temes?*

—Amb qui guardi les regles del joc.

—*¿Les han guardat les dues parts?*

—En general sí. Jo vaig tenir alguns problemes amb Martín Villa, en reunions en què no es van guardar les regles del joc. Per exemple, se'm deia que no s'havia de dir de la premsa i només sortir de la reunió ja ho estaven explicant tot als periodistes per la porta del darrere. ¡I després deien que havia estat jo! Però en general no he tingut problemes. Sóc partidari de parlar sempre. Fins i tot en la guerra es parla. Directament o indirectament, a través d'una ambaixada o d'un país neutral. Sempre hi ha d'haver contacte.

—*¿És possible la independència del País Basc sense la utilització de la violència?*

—Arribar a un estat basc independent és possible sense violència si ens hi posseïssim tots, valorant evidentment els costos. El PNB sempre ha propugnat la creació d'un estat basc. El que passa és que nosaltres sostenim la tesi absolutament realista que en un termini de 15 o 20 anys l'estructura estatal tradicional desapareixerà. Em refereixo a l'estat amb frontera, moneda, exercit, etc. Això ja s'ha acabat. Martín Villa deia que Espanya es convertirà en una comunitat autònoma d'Europa, i té raó. I Martín Villa és un patriota espanyol. I si ara els estats posen problemes amb Maastricht és perquè veuen que els ha arribat l'hora de la veritat. I nosaltres el que volem és ser presents en aquest procés natural i convertir-nos en una comunitat autònoma més d'Europa exercint el nostre dret a l'autodeterminació.

—*Però això implica una ruptura prèvia amb Espanya.*

—No ha de ser necessàriament una ruptura, sinó el final d'un model d'organització. Nosaltres el que lògicament defensem és que a Euskadi, en aquest context que s'acosta, no li farà falta ser a Europa

a través de l'estat espanyol. Ho podem fer directament.

—*¿I això Madrid ho acceptarà?*

—Una cosa és que ho accepti i una altra que pugui imposar el contrari.

—*¿Vol dir que dins el marc europeu Espanya no podria evitar la independència d'Euskadi?*

—Si és un marc democràtic, vostè ja em pot dir com. ¿Com podrà negar el dret d'autodeterminació en un procés tan lògic com aquest? ¿Ens enviaran l'exèrcit? ¿Faran el serbi? Doncs veurem què passa.

—*Parla d'un termini molt curt de temps.*

—El dret d'autodeterminació està absolutament d'actualitat. Abans deien que aquest dret només s'havia d'aplicar a situacions colonials. Però els esdeveniments d'aquests anys ho desmenteixen. Està el tema dels bàltics, el dels croats, els eslovens, la separació de Txèquia i Eslovàquia, i inclús la reunificació d'Alemanya, feta en nom del dret d'autodeterminació dels pobles. I Espanya els ha reconegut a tots. Per tant, l'argument colonial no serveix. Llavors, ¿què diran? Que Espanya és un estat des de fa cinc-cents anys? ¿I això que té a veure? És una qüestió de voluntat, a banda que en podríem parlar molt, d'aquests cinc-cents anys.

—*Algú que el senti dir totes aquestes coses es pot penedir d'haver permès que el govern basc hagi desenvolupat un cos de policia autonòmica que significa que en aquests moments vostès tenen sota el seu comandament més de 5.000 homes armats desplegats en el territori i en procés de creixement.*

—No... L'Ertzaintza té una funció exclusivament policíaca. En aquest quadre que jo li he pintat d'encaix d'Euskadi a Europa, no hi té res a veure que nosaltres tinguem una policia amb metralleres o sense.

—*La progressiva retirada de la policia espanyola i la Guàrdia Civil, combinada amb l'actuació cada cop més decidida de l'Ertzaintza en la lluita contra ETA, podria acabar reduint el problema a un enfrontament entre bascos que volen la independència i donen suport a ETA contra uns altres bascos que s'encarreguen de reprimir-los. I el govern espanyol fent d'espectador.*

—ETA no vol només la independència, és una coalició antisistema, és un revolucionarisme passat de rosca. Nosaltres també tenim un plantejament independentista, entès tal i com jo li he explicat fa uns moments. Per tant, no hi ha un en-

"A HB no hi tous i durs. Hi ha gent que és intel·ligent i oberta, i hi ha gent que, en comptes de cap, sembla que tinguin una llamborda."

PERU AJURIA

frontament entre bascos que volen la independència i bascos que no la volen.

—*Però a mesura que l'Ertzaintza s'implica en la lluita contra ETA va creixent l'odi entre bascos. ¿Això li preocupa?*

—Sí, és clar que em preocupa. El gran argument de HB és que s'ha d'evitar l'enfrontament civil. I aquí no hi ha enfrontament civil perquè nosaltres no responem amb les mateixes armes. Com vostè deu comprendre, si a mi m'amenacen, m'extorquen, em segresten, em volen imposar no-sé-què, em cremen un *batzoki* [seu del PNB], etc., si no hi ha enfrontament és perquè jo no responc, no perquè ells no hagin provocat des de fa molt de temps l'enfrontament. És pur cinisme el que diuen. Per enfrontar-se fan falta dos. ¿Vostè pot concebre que una policia basca quan es troba un mort o segresten algú, ha d'estar pensant si són uns o altres? La policia està per defensar els ciutadans i els seus drets contra qui es posi al davant, sigui ETA o no. ¿O és que ETA ens dirà que quan mata algú hem de desviar la mirada perquè ho fa amb finalitats po-

lítiques? ¿Des de quan? La policia basca no seria policia, ni seria basca. ¿O creu vostè que la Guàrdia Civil ha de tancar un ull quan qui actua és el GAL? Aniria en contra de la seva raó de ser.

—*El nacionalisme que governa Catalunya no ens té acostumats a declaracions tan contundents respecte a la independència, el dret d'autodeterminació, etc.*

—Potser és que són més intel·ligents que nosaltres, potser nosaltres som més primitius.

—*De fet sembla que a Madrid els posa més nerviosos l'ambigüitat de Pujol que la claredat d'Arzallus.*

—Perquè Pujol els deixa en el neguit, i no hi ha cosa que fereixi més que la incertesa. Jo aprecio molt Pujol. És un gran català, una gran persona i un bon nacionalista. Res del que faci Pujol anirà en contra de Catalunya, per descomptat.

—*La crisi Pujol-Roca ha afectat directament al seu partit germà a Catalunya: Unió Democràtica. ¿Com ha viscut aquesta crisi?*

—Amb molt de respecte, perquè nosaltres vam tenir també moments molt difícils, que van acabar en una escissió. Una escissió seria el pitjor que li podria passar a Convergència i a Catalunya.

—*¿I què li sembla la UDC de Duran Lleida?*

—Doncs jo crec que és un partit que va agafant força. Des dels temps primers de Canelles fins ara crec que hi ha un llarg camí recorregut. És un partit que cal tenir en molta, molta consideració.

—*Vostè se n'alegra, suposo...*

—És clar. Jo amb Pujol tinc molt bones relacions. I amb Macià Alavedra, i inclús, per què no, amb Roca. Però el partit germà és Unió.

—*¿Vostè està disposat a un govern de coalició a Madrid amb el PSOE?*

—Aquesta és una decisió que ha de prendre el partit sencer. Personalment, si depengués de mi, el PNB no tindria cap ministre a Madrid.

—*Es a dir, que el seu suport al PSOE seria estrictament parlamentari.*

—Si hi hagués suport, que és dir per dir.